

Janez Dolenc – častni član Slavističnega društva

(Četena Ravan, 5. septembra 1926–Tolmin, 4. aprila 2012)

Poklicna pot prof. Janeza Dolenca vsebuje poteze, ki so značilne za številne kolege določenih generacij slavistov. Zaznamujejo jo rojstvo v odročnem kraju, odraščanje sredi vojne vihre, delovno mesto, ki si ga ni najbolj želel, a se mu je zavzeto predal, v prostem času pa dodatna dejavnost, vztrajnost in ambicioznost, kar je obrodilo vidne rezultate predvsem na področju, ki ga je najbolj zanimalo, pa se z njim ni mogel poklicno ukvarjati.¹

Rojstvo v odročni vasi Četena Ravan sredi škofjeloških hribov je od sedemletnega Janezka zahtevalo, da je v snegu ali vročini hodil v pol ure hoda oddaljeno šolo v Javorju, naslednje razrede pa v še bolj oddaljeno Gorenjo vas (14 kilometrov). Kot da so mu rojenice v zibelko položile usojenost, da bo planinaril in hodil po hribih, kar se je uresničevalo in povezovalo z njegovim delom na področju slovstvene folkloristike. Enajstleten je moral od doma, da je lahko šolanje nadaljeval na (nižji) gimnaziji v Kranju. Ker so jo nemške okupacijske oblasti 1942. leta ukinile, je nadaljeval priprave na maturo v Celovcu, kjer so ga januarja 1945 aretirali kot sodelavca OF in odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau. Zaradi

posledic taborišča je nadaljeval študij šele leta 1947 in se vpisal najprej na ljubljansko realko v Vegovi ulici. Vmes je pomagal na domači kmetiji, čeprav je bil na videz droban in prejkone nizke rasti. Maturiral je šele leta 1950 (24-leten) in se vpisal na Filozofsko fakulteto, vendar kot kmečki sin ni mogel dobiti štipendije. V drugem letniku (1952) je prejel Prešernovo študentsko nagrado za delo *Pripovedno blago severnega poljanskega narečja* in se še istega leta vključil v ekipo Borisa Orla pri akcijah Slovenskega etnografskega muzeja. Za diplomsko nalogo je obdelal zbiralca ljudskih pesmi Antona Žaklja, Rodoljuba Ledinskega. Redno po programu, to je po petih akademskih letih, je diplomiral junija 1956 in po odsluženem vojaškem roku stopil na poklicno pot srednješolskega profesorja na učiteljsišču v Tolminu, ker se ni mogel zaposliti na Inštitutu za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ki je v 50. letih širil stike s sodelavci na terenu. Na omenjeni šoli je učil do upokojitve, čeprav so se vmes menjavali organizacijske oblike in programi, ob tem pa je poleg neposrednega pedagoškega dela v razredu med prostim časom opravil še obsežno strokovno in znanstvenoraziskovalno delo.

¹ Prim. gesla o Janezu Dolencu v priložnikih *Primorski slovenski biografski leksikon*, *Enciklopedija Slovenije*, elektronskih virih *Wikipedia*: <sl.wikipedia.org/wiki/Janez_Dolenc>, *Gorenjci*: <www.gorenjci.si/osebe/dolenc-janez/825/>itd.

Navedeni mejniki so pravzaprav smeri njegovega plodnega strokovnega dela. Domala vse življenje je na svojih pohodih v hribe zapisoval ljudsko slovstvo, o čemer je napisal

številne članke, pravzaprav več sto člankov, za koledarje Mohorjevih družb v Celju in Gorici, *Trinkov koledar*, *Planinski vestnik* (v letih 1972–1985 okrog 20 prispevkov), *Primorska srečanja*, *Loške razgleda* (nad 50 prispevkov), *Goriški letnik*, *Jezik in slovstvo*, *Slovstveno folkloristiko*, *Traditiones* ter za druge publikacije ZRC SAZU.² Njegovo raziskovanje rovtarskega področja od Bovca do Škofje Loke zajema vse od zbiranja ljudskega izročila do analize odnosov kulturnih delavcev do tega bogastva. Začel je že kot 14-letni dijak (leta 1940), ko je zapisal prvih osem povedk, ki jih je slišal od svojih najbližjih.³ Zaključilo se je kljub vsem objavam z več kot petdesetimi skrbno urejenimi mapami gradiva na policah njegovega domačega arhiva.⁴ Ta plast njegovega dela, ki se povezuje s hojo po oddaljenih zaselkih in odročnih planinah, se je zgostila v tri izstopajoče samostojne knjižne izdaje pravljič in povedk iz tolminskega ter loškega pogorja.⁵ Vzporedno, a še preden se je v slovenistiki intenziviralo proučevanje narečnega slovstvenega ustvarjanja, je na-

stalo tudi nekaj študij o »ljudskih pevcih« Anici Gartner, Francu Vidmarju - Pustotniku, Lojzu Hafnerju, pa tudi o »stanovskih kolegih«, zbirateljih, kakršen je bil npr. Vinco Möderndorfer, kar je pravzaprav zastavil že s svojim diplomskim delom o Antonu Žaklju.⁶ Odnos do slovstvene folkloristike je proučeval tudi pri literatih (Ivan Pregelj, Joža Lovrenčič, France Bevk in drugi), zgodovinskih osebnostih (Simon Rutar, Gregor Krek, Frančišek Borgija Sedej). Obdelal je tudi nekatere motive, ki se pojavljajo na tem geografskem področju (potres, rokovnjači, strupene kače, ajtiološki motivi), ter se z zbiranjem na Tolminskem vključil v široko zastavljeni projekt *Neznano pesništvo upora na Slovenskem v letih 1941–1945*.⁷

Dolenčev prispevek k proučevanju in poznavanju slovstvene folklore bo natančneje obdelan v prispevku, ki ga kolegice načrtujejo za objavo v publikaciji *Traditiones*, zato naj na tem mestu le opozorimo, da to njegovo delo ceni tudi stroka. Omenili smo že, da je leta 1952 prejel Prešernovo študentsko nagrado. Natanko petdeset let po tistem, ko je kot študent 3. junija 1956 na željo Antona Slodnjaka sodeloval na proslavi ob odkritju spominske plošče dr. Karlu Štreklju na njegovi rojstni hiši na Gorjanskem, je na istem »borjaču« prejel Štrekljevo nagrado za izjemne dosežke na področju zbiranja in ohranjanja slovenske slovstvene folklore. Leta 2011 je sledila

² Od leta 1948 do 2005 je objavil preko 320 strokovnih člankov in razprav, med temi tudi šest samostojnih knjižnih del, in uredil vrsto zbornikov. Prim.: Kavčič, Polonca, 2007: Biografija in bibliografija Janeza Dolenca. *Slovstvena folkloristika* 6/1. 66–76. Iz diplomskega dela avtorice. Ob 80-letnici rojstva Janeza Dolenca je 8. 9. 2006 v tolminski knjižnici pripravila razstavo o njegovem življenju in delu.

³ Dolenc, Janez, 1996: Moja pot v primorsko slovstveno folkloro. *Primorska srečanja* 20. 183–184. 545–546.

⁴ Stanonik, Marija, 2006: Ob podelitvi Štrekljeve nagrade prof. Janezu Dolencu. *Kronika Slavističnega društva Slovenije* 10/70. 251–253.

⁵ Dolenc, Janez (ur.), 1989: *Tolminske pravljice*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Zlata ptica). 214 str. – Dolenc, Janez (ur.), 1992: *Zlati Bogatin: tolminske povedke*. Ljubljana: Kmečki glas (Zbirka Glasovi 4). 258 str. – Dolenc, Janez (ur.), 2000: *Kres na Grebljici: povedke z Loškega pogorja*. Ljubljana: Kmečki glas (Zbirka Glasovi 22). 178 str. Knjiga samostojno ali v kompletu s CD-jem.

⁶ Dolenc, Janez, 1956: *Slovenski pesnik, zbiratelj narodnih pesmi in preporoditelj Anton Žakelj (Rodoljub Ledinski): 1816–1968*. Ljubljana. 1 mapa, 44 str.; 30 cm. Mentor Anton Slodnjak. Rokopis. Dipl. delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti: <<http://www.ff.uni-lj.si/hp/dnsk/a.exe?name=dnsk&expression=1956>>.

⁷ Dolenc, Janez, 1975: Partizanska ljudska poezija na Tolminskem. Dolenc, Janez (ur.): *Tolminski zbornik* 2. Tolmin: Kulturna skupnost Tolmin. 85–108. V članku je zbranih 20 pesmi različnih avtorjev.

še Murkova nagrada za življenjsko delo na področju slovstvene folklorne.⁸

Njegovo delo na področju drugih literarnih ved ni tako obsežno, je pa pomembno in ga ni mogoče prezreti. Količinsko bi ga lahko ilustrirali z razmerjem med objavami v revijah *Traditiones* ter *Jezik in slovstvo*.⁹ Pa tudi dobršen del teh prispevkov v veliki meri meji ali se povezuje s slovstveno folkloristiko. Posvečal se je predvsem primorskim književnikom. Med samostojnimi knjigami je treba izpostaviti dve poljudnoznanstveni knjižni monografiji: o Simonu Gregorčiču (1989) in o Francetu Bevku (1990), analiziral je folklorne sestavine v delih Franceta Bevka, Jože Lovrenčiča in Ivana Preglja. Ne gre prezreti tudi Dolenčevega prispevka k raziskovanju tolminskega punta in uredniškega dela. Na te ugotovitve se veže tudi njegovo leposlovno ustvarjanje s planinsko, puntarsko, vojno in potresno tematiko, pa tudi odrske in druge priredbe literarnozgodovinskih tem.¹⁰

⁸ Ivančič Kutin, Barbara, 2005: Folkloristično delo Janeza Dolenca. *Primorska srečanja* 28. 284–286. 53–55. Bogataj, Janez, 2011: 25. podelitev Murkove nagrade, Murkovega priznanja in Murkove listine. Volkmerjev dom kulture, Drstenik, 18. november 2011. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 51/3–4. 133–135.

⁹ Med prispevki v slednji reviji naj opozorim na članke: Motivi za Erjavčevo pripoved »Ni vse zlato, kar se sveti«. Letn. 3, št. 1 (1957/58), str. 29. Prehajanje ljudskih pesmi in narečje. Letn. 6, št. 5 (februar 1961), str. 172–173. Ob stoletnici prve izdaje Krekove Einleitung in die slavische Literaturgeschichte. Letn. 19, št. 8 (1973/74), str. 330–331. Težave z učbeniki za književnost na srednjih šolah. Letn. 14, št. 5 (maj 1969), str. 158–159. Nova znanstvena izdaja Slovenskih ljudskih pesmi. Letn. 18, št. 6 (marec 1972/73), str. 228–229. Pregled potresne motivike v slovenski književnosti. Letn. 27, št. 4 (1981/82), str. 113–118. Vodnik za literarne ekskurzije po Tolminski. Letn. 31, št. 4 (jan. 1985/88), str. 128–137.

¹⁰ Ukvarjal se je tudi s slovenskim »nacionalnim športom« – pisanjem pesmi, ki jih objavljali pod zgovornim psevdonomom Janez Gorjan.

Najvidnejše je njegovo urejanje zbranega dela Ivana Preglja.¹¹ Pisatelja je proučeval, že veliko preden mu je bila poverjena ta zahtevna naloga.¹² Znano je namreč, da je ena izmed čeri te eminentne edicije slovenske literarne zgodovine tudi Ivan Pregelj.¹³ Najprej je bila zadrega, ker pisatelj med drugo svetovno vojno ni spoštoval kulturnega molka, pomembni pa so bili tudi pomisleki Josipa Vidmarja, ki je Pregljevo izbrano delo sicer vključil v »svojo reprezentativno zbirko« *Naša beseda*, a je ohranil zadržke, češ da je to sicer kvaliteten pisatelj, a ne takšnih razsežnosti, da bi se z njim postavljali ali predstavljali pred velikimi kulturnimi narodi Evrope.¹⁴ Zame-

¹¹ Pregelj, Ivan, 1883–1960. *Zbrano delo* [uredil in opombe napisal Janez Dolenc]. Maribor: Litera, 2002–<2005>. Zv. <1–2>. (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev 208; 214, zv. 1, zv. 2). Dosedanja vsebina: *Knj. 1: Romantika*, 1910; *Nezbrane pesmi*; *Prigodnice*; *Aforizmi*, *epigrami in satire*; *Neobjavljene pesmi*; *Prevedene pesmi*. 2002. 720 str. *Knj. 2: Enodejanke*; *Večdejanke*; *Operni libreto*; *Neobjavljena drama*; *Dodatek*. 2005. 675 str. Prim.: Dolenc, Janez, 2003: Ob izidu prvega zvezka Pregljevih zbranih del. *Primorska srečanja* 26/262. 38–40.

¹² Dolenc, Janez, 2000: O mojem ukvarjanju s Pregljem in o njegovih baladah v prozi. *Primorska srečanja* 24/236. 866–868. – Dolenc, Janez, 2010: Pisatelj Ivan Pregelj na Gorenjskem. Jenčič, Beba (ur.): *Kranjski zbornik*. Kranj: Mestna občina. 279–283. – Dolenc, Janez, 1999: Nove ugotovitve o zgodovinski resničnosti Pregljevega romana Tolminci. Dolgan, Marjan (ur.): *Ivan Pregelj*. Ljubljana: Nova revija (Zbirka Interpretacije 9). 89–96. – Dolenc, Janez, Pregljeva poezija. N. m. str. 58–74.

¹³ Borovnik, Silvija, 1999: Klasik brez zbranega dela: zbornik Interpretacije – Ivan Pregelj. *Delo* 41. 203 (2. 9.). 50. – Bernik, France, 2006: Zbirka slovenskih literarnih klasikov: zgodovina in perspektive. Hladnik, Miran (ur.): *Preseganje meje/Slovenski slavistični kongres, Zagreb, 5.–7. 10. 2006*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 17). 15–21.

¹⁴ Jan, Zoltan, 1971: Josip Vidmar o Ivanu Preglju. Intervjujal Zoltan Jan. *Srečanja* 6/31. 152–155. – Vidmar, Josip, 1979: *Obrazi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 146–147.

ra varuhov pisateljve ostaline se je dolgo vlekla in tako je nadomestek Pregljevega zbranega dela namesto za eminentno zbirko pripravil France Koblar za Mohorjevo družbo, dediči pa drugim niso izročili gradiva in so tudi neradi dovoljevali njegovo uporabo.¹⁵ Prvih dveh zvezkov v *Zbranih delih slovenskih pesnikov in pisateljev*, ki ju je uredil Janez Dolenc, menda ni več mogoče kupiti. Pomembno dopolnjujeta dosedanje poznavanje Preglja kot pesnika in dramatika. Menda so za tisk pripravljene tudi naslednji zvezek (publicistika) in nadaljnje enote, pa celo monografija, vendar je izhajanje odvisno od preskromnih sredstev, ki zadoščajo le za enega ali dva zvezka letno, ne pa za vse, ki jih pripravijo vsi uredniki vseh klasikov. Upajmo, da vse to opravljeno delo ne bo ponovno propadlo!

Zaupanje varuhov zapuščine Ivana Preglja in Franceta Koblarja se je najverjetneje oblikovalo postopno in po neštetih potovanjih v Ljubljano, pretehtal pa je korekten odnos Janeza Dolenca do predhodnega dela Franceta Koblarja.¹⁶ Kar nekajkrat je namreč Dolenc posegel na področja, ki se jim je slednji med svojim življenjem posvečal. Tako je nastala pomembna poljudnoznanstvena monografija o Simonu Gregorčiču (1989), ki je izšla v zbirki *Znameniti Slovenci*, za katero je naslednje leto kot soavtor s pokojnim Koblarjem dokončal tudi knjigo o Francetu Bevku. Zanimivo, morda tudi zgovorno je, da sta ob Bevkovi stoletnici isto leto izšli dve Dolenčevi monografiji o tem tolminskem pisatelju, tako da se zdi, kot da v *Znamenitih Slovencih* ni bil povsem suveren. Seveda je idrijska pu-

blikacija bistveno skromnejša in ima prejko ne priložnostni značaj.¹⁷

Izstopa še eno področje, ki se mu je Janez Dolenc posvečal vrsto let. Po upokojitvi je začel intenzivneje raziskovati življenje in delo sovaščana Gregorja Kreka, profesorja slovanske filologije na Univerzi v Gradcu. O rojaku je v *Loških razgledih* in drugih revijah objavil več razprav. Na njegovo pobudo sta Slavistično društvo Slovenije in Inštitut za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU organizirala simpozij o Gregorju Kreku, na katerem je tudi sodeloval z vidnim prispevkom.¹⁸ Zaslužen je bil tudi za postavitve spomenika v njuni rojstni vasi v Četeni Ravni.¹⁹

Ko je v dunajskem Dvornem in graškem Deželnem arhivu leta 1992 raziskoval življenje in delo tega slavista, je vzporedno pregledal tudi fascikle o velikem tolminskem puntu, o katerem je večkrat pisal. Istega leta, ko se je v Gorici pripravljalo odkritje prvega slovenskega pomnika v mestnem središču – spominske plošče usmrčenim tolminskim puntarjem na Travniku, je goriški domoznanec Luciano Spangher zapisal, »da je vse skupaj izmišljotina piscev, kot sta Pregelj

¹⁷ Dolenc, Janez, in France Koblar, 1990: *France Bevk: ob stoletnici rojstva*. Ljubljana: Partizanska knjiga (*Znameniti Slovenci*). 229 str. – Dolenc, Janez, 1990: [Glavno besedilo]. Pavšič, Tomaž (ur.); *France Bevk: (1890–1970)*. Idrija: Mestni muzej. 48 str.

¹⁸ Dolenc, Janez, 2006: Prof. dr. Gregor Krek: življenje in delo (1840–1905). Fikfak, Jurij (ur.): *Gregor Krek (1840–1905)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (*Traditiones* 35/2 (2006), supl.). 9–71.

¹⁹ Dolenc, Janez, 2007: Slavist, ki se je po sto letih vrnil v svojo rojstno vas: govor ob stoletnici smrti univ. prof. dr. Gregorja Kreka v Četeni Ravni. *Slovstvena folkloristika* 6/1. 27–28. – Dolenc, Janez, 2005 (izšlo 2006): Proslava in odkritje spomenika ob stoletnici smrti dr. Gregorja Kreka. *Loški razgledi* 52. 319–322.

¹⁵ Pregelj, Ivan, 1962–1970: *Izbrana dela: 7 zv.* Celje: Mohorjeva družba. – Pregelj, Bazilija, 1983: *Moj oče*. Ljubljana: Cankarjeva založba (*Zbirka Bela krizantema*).

¹⁶ Koblar - Horetzky, Ana: Iz zapuščine Franceta Koblarja: pripravila in opombe napisala Ana Koblar - Horetzky. *Nova revija* 18/209. 164–170.

in Bevk; sicer pa naj bi šlo le za peščico hudodelcev.«²⁰ Zato je Janez Dolenc zopet odšel na Dunaj in po natančnejšem pregledu fasciklov v dunajskem arhivu našel napol prečrtan dokument, datiran 23. aprila 1714. To je poročilo cesarju Karlu VI. o pravkar opravljeni eksekuciji z navedbo imen in kazni. Do tedaj je bilo znano samo število usmrčenih voditeljev, ne pa tudi imena vseh kaznovanih.²¹

Intenzivno je njegovo delo, povezano z okoljem, kjer je živel in ustvarjal ter si postopoma pridobil velik ugled. Med drugim se je izkazal kot urednik (pa tudi lektor in korektor) treh *Tolminskih zbornikov*, v katerih je zbrano več kot 1550 strani krajevne zgodovine in predstavljajo dragocen zbir dogajanja, pogledov in presek življenja določenih obdobji na Tolminskem.²² Znal je zbrati kvalificirane avtorje in jih pregovoriti, da so napisali izvorne in tehtne prispevke za krajevno publikacijo, prepričati občino oziroma občinsko kulturno skupnost, da je prispevala sredstva, in potem poskrbeti tudi za distribucijo teh zbornikov, saj so drugega razdelili vsem družinam ob 30-letnici osvoboditve. O njegovem korektorskem delu pa le to: mlajši kolegi si danes komajda lahko predstavljajo, koliko časa so v eri pred računalniki zahtevale korekture. Če je bila napaka, je moral stavec na novo v svinec vlti celo vrstico. Če pa se je zaradi korekture vrstica podaljšala, je potem lovil dolžino vrstice obojestransko poravnanega

²⁰ Dolenc, Janez, 1999: Nove ugotovitve o zgodovinski resničnosti Pregljevega romana Tolminci. Dolgan, Marjan (ur.): *Ivan Pregelj* (str. 89–96). Ljubljana: Nova revija (Zbirka Interpretacije 9). 319–322.

²¹ Dolenc, Janez, 1997: Dva dokumenta o kaznovanju tolminskih puntarjev zaradi upora leta 1713. Dolenc, Janez (ur.): *Tolminski zbornik* 3. Tolmin: Kulturna skupnost Tolmin. 95–112.

²² *Tolminski zborniki*: <www.Obcina_Tolmin-Tolminski_zborniki_in_Potresni_zbornik>.

besedila navadno do konca odstavka in pri ponovnem postavljanju mimogrede napravil nove napake, ki jih ni bilo prav lahko odkriti z branjem že nekajkrat prežvečenih besedil. Če nisi bil več posebnega korektorskega branja od črke do črke, te je kaj hitro zaneslo v hitro branje ter združevanje in preskakovanje besed, pa tudi napak. So pa zato nekdanji uredniki in korektorji znali toliko stvari na pamet ...

Profesor Janez Dolenc je bil neumoren kulturni delavec, eden redkih krajanov, ki se je udeležil praktično vseh pomembnejših prireditvev, v katere se je pogosto tudi aktivno vključeval in bil sooblikovalec kulturnega dogajanja v najširšem pomenu te besede, so zapisali ob podelitvi naziva častni občan občine Tolmin.²³

Jubilejni in sorodni članki, kakršen je pričujoči, navadno izpuščajo tisto, čemur lavreat namenja največ časa in energije vse svoje življenje in v okoliščinah, ki si jih komajda lahko predstavljamo.²⁴ V našem primeru so to desetletja in desetletja učenja v srednjih šolah (1957–1987), vzporedno pa tudi na višji šoli (1979–1985) in na različnih tečajih, kot npr. na centru Nadiža v Špetru v Beneški Sloveniji (1977–1978). To je vsakodnevno delo v razredih, doma gore nalog za popravlanje, zvečer pa konference in roditeljski sestanki, pa še družbenokoristno sestankovanje, ki ga je zahteval samoupravni delegatski sistem.

Trideset let se je torej ukvarjal z mladino na tolminskem učiteljišču oziroma kasneje na pedagoški gimnaziji in pustil neizbrisno pedagoško sled. Učenje je bilo uspešno, vse

²³ Željan, Katja, 2006: Letos v roke Janezu Dolencu. *Primorske novice* 60/214 (15. 9.). 13.

²⁴ Dolenc, Janez, 1969: Težave z učbeniki za književnost na srednjih šolah. *Jezik in slovnost* 14/5. 158–159.

dokler ga ni skalilo usmerjeno izobraževanje in je moral krajši čas učiti tudi fante, vpisane na kovinarsko smer (»za vajence«), tako da se je moral tik pred upokojitvijo zateči v šolsko knjižnico. Pričevanja, da se je z učenkami dobro razumel, najdemo v jubilejnih člankih in v nekrologih.²⁵ Kot profesor si je prizadeval, da bi dijaki vzljubili materinščino, jo uporabljali po pravilih stroke ter se obenem seznanjali tudi z velikani slovenske in svetovne književnosti. Bil je tiste vrste profesor, ki je znal najti pravo mero med formalnimi in življenjskimi standardi znanj, predvsem pa je znal mlade navdušiti za prizadevno zbiranje ljudskega izročila. Kot profesor je imel izrazit občutek za literaturo in to ljubezen je izžareval med dijake, je zapisal zgodovinar in dolgoletni ravnatelj briške osnovne šole Peter Stres.²⁶

Očitno je bil tudi inovativen. Že maja 1958 je z dijaki opravil osemurni pohod h koči na planini Razor. Sčasoma je uveljavil tradicijo, da so vsako šolsko leto v septembru imeli planinski športni dan, o katerih je večkrat poročal v *Planinskem vestniku*. Temu je namenil tudi svojo seminarско nalogo, ki je bila v tistih časih pogoj za opravljanje strokovnega profe-

sorskega izpita.²⁷ Pokrajinski arhiv v Novi Gorici hrani tudi zbirko zapisov ljudskega izročila na območju krajev Anhovo, Kanal, Banjška planota, Nova Gorica, Brda, Gora, Vipava, Ajdovščina, ki so ga zbrali dijaki tolminskega učiteljsišča in gimnazije na pobudo Janeza Dolenca v letih 1957–1990.²⁸ Del tega gradiva je izšel v *Briškem zborniku* 1999. leta.²⁹ Plod tega raziskovanja so številne objave, tako revijalne kot knjižne, in prav njegova zasluga je, da se je na Tolminskem in širše ohranilo, arhiviralo in zapisalo neizmerno bogastvo od pravljic do drobnih anekdot. Sicer pa je svoje učenke vključil tudi v zbiranje leposlovnega ustvarjanja med narodnoosvobodilno borbo, ki je potekalo v okviru vseslovenskega projekta, ki ga je vodil Boris Paternu.³⁰

Vključil se je tudi v skupen projekt objavljjanja gradiva za literarnozgodovinske ekskurzije, ki ga je spodbujala Martina Orožen med svojim predsedovanjem Slavističnemu društvu Slovenije.³¹ Žal zaradi svoje natančnosti ni pravočasno dokončal rokopisa za objavo v knjižni obliki, za kar je skrbel Silvo Fatur. Tako je vse to znanje ostalo le pri objavi nedopolnjene-ga prispevka na straneh *Jezika in slovstva*.³²

²⁵ Vuk, Marko, 1996: Prof. Janez Dolenc – sedemdesetletnik. *Novi glas* 1/37 (3. 10.). 6. – Cunjia, Irena, 2006: Letošnji nagrajenec je profesor Janez Dolenc: Gorjansko, podelili Štrekljevo nagrado. *Primorski dnevnik* 62/220 (19. 9.). 6. – Mrak, Špela, 2010: Janez Dolenc – urednik Tolminskih zbornikov. Duša, Zdravko (ur.): *Tolminski zbornik* 4. Tolmin: Kulturna skupnost Tolmin. 493–498. – Šemrov, Dora, 2012: Janez Dolenc (1926–2012). *Primorske novice* 66/92 (20. 4.). 8. – Stanonik, Marija, 2012: Janez Dolenc (1926–2012). Nekrolog. *Delo* 54/96 (25. 4.). 18. – Stanonik, Marija, in Ivančič Kutin, Barbara: 2012: Janez Dolenc. *Družina* 60/19 (6. 5.). 24. – Kutin, Mateja, 2012: V spomin Janezu Dolencu. *Sočasnik* 13/2. 21.

²⁶ [Stres, Peter], 2012: Slovo od profesorja Janeza Dolenca. *Novi glas* 17/16 (3. 5.). 13.

²⁷ Dolenc, Janez, 2004: Naloga za profesorski strokovni izpit leta 1962: pouk ljudskega slovstva na učiteljsišču, Tolmin 1961: iz naših arhivov. *Slovstvena folkloristika* 3/1. 14–17.

²⁸ Pokrajinski arhiv v Novi Gorici: <<http://www.pa-ng.si/index.php>>.

²⁹ Dolenc, Janez, 1999: Briški dijaki v Tolminu – zapisovalci briških ljudskih izročil. *Briški zbornik* 1. Dobrovo: Občina Brda. 411–432.

³⁰ Dolenc, Janez, 1975: Partizanska ljudska poezija na Tolminskem. Dolenc, Janez (ur.): *Tolminski zbornik* 2. Tolmin: Kulturna skupnost Tolmin. 85–108.

³¹ Prim. zbirko *Slovstveni in kulturnozgodovinski vodniki* 1–6. Ljubljana, 1991–1998.

³² Dolenc, Janez, 1985/88: Vodnik za literarne ekskurzije po Tolminski. *Jezik in slovstvo* 31/4. 128–137.

Zanimivo je, da je vključno s slednjim člankom napisal le tri prispevke, ki bi jih lahko uvrstili v didaktiko pouka slovenščine, čeprav je od leta 1979 do 1989 kot višji predavatelj učil metodiko slovenskega jezika in mladinsko književnost v enoti ljubljanske Pedagoške akademije v Novi Gorici. Dejstva, da se ni bolj ukvarjal z didaktiko poučevanja slovenščine na teoretični ravni, ni mogoče razložiti le z okoliščino, da so po uvedbi osemletke primanjkovali učitelji predmetne stopnje in so si množice učiteljic (s končano srednjo šolo) morale ob delu pridobiti dodatno višješolsko izobrazbo. Prej bi zdržala teza, da to področje takrat ni bilo posebno ugledno, vsekakor ne tako, da bi se tej nadlogi, ki so jo obesili zdaj temu zdaj onemu, veljalo posvečati več, kot se je zdelo nujno potrebno. Veljalo je prepričanje, da je treba snov znati, kako jo podaš, pa si lahko izmisliš na poti v šolo ali celo iz zbornice v razred. Naslanjali so se na izkustva, ki so jim jih posredovali njihovi učitelji. Tudi predavanja didaktičnih predmetov so bila podajanja lastnih izkustev, začinil si jih s kakšno anekdoto ali zgodbico iz prakse, raziskav pa praktično ni bilo. Tudi profesorji na pedagoški akademiji in drugih fakultetah niso doktorirali s tezami s področja didaktike. Za prvi slovenistični doktorat s področja književne didaktike velja teza Vinka Cudermana, ki jo je po številnih peripetijah ubranil 1991. leta. Tako je kljub

učenju didaktičnih predmetov na višji šoli tudi Janez Dolenc dajal prednost svoji veliki ljubezni – slovstveni folkloristiki.

Janez Dolenc je bil dolga leta odbornik Slavističnega društva Nova Gorica, v enem mandatu, potem ko je delo tega pokrajinskega društva praktično zamrlo, je vskočil tudi kot predsednik in uspel obuditi aktivnost. Požrtvovalno je sodeloval tudi pri uresničevanju Primorskih slovenističnih dnevov in drugih pobudah. Zadnja desetletja je bil tudi član društvenega častnega razsodišča, ki pa se mu k sreči zaenkrat še ni bilo treba sestati. Omenili smo že njegovo pobudo, da sta Slavistično društvo Slovenije in Inštitut za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU organizirala simpozij o Gregorju Kreku, pa tudi, da je sodeloval pri postavljanju spominskih obeležij. Na slavističnih zborovanjih je bil večkrat referent in vodič na poučnih literarnih popotovanjih, vedno pa je dogajanje spremljal s svojim fotografskim aparatom. Škoda bi bilo, če bi se to gradivo izgubilo. S svojo delavnostjo, umirjenostjo, razsodnostjo si je pridobil tolikšen ugled, da je leta 1992 postal častni član Slavističnega društva Slovenije.

Zoltan Jan
 Nova Gorica
 Zoltan.Jan@siol.net